

ATLAS

- Et dansk samtidsmagasin, der tager nettet alvorligt

»INFORMATION ER EN RISIKOFAKTOR«

(Jeppe Reedtz Husted / 12.03.2015)

Endelig. Første interview med en dansk soldat fra krigen med Islamisk Stat i Irak er blevet bragt i et dansk medie. Det skete næsten 150 dage efter de danske F-16 fly fløj deres første mission over Irak.

Da røgen lettede, kunne hospitalsarbejdere grave 18 lig ud af ruinerne, hovedsagligt kvinder og børn ifølge irakiske medierapporter. De civile ofre var døde under kampene om byen Hit, en strategisk vigtig by ved Eufrat-floden i Irak, som krigere fra Islamisk Stat søgte at indtage. Det var imidlertid ikke IS-krigerne, der var ansvarlige for dødsfaldene ifølge vidner, men derimod bomber fra oven, smidt af den USA-ledede koalition. Fra amerikanske myndigheder var reaktionen indøvet og lige til højrebenet: At der ikke var noget at komme efter, men at man iøvrigt tog alle sådanne rapporter alvorligt og ville undersøge bevismaterialet. Men i sidste ende ved ingen, hverken offentlighed, medier eller de ramte selv, hvorfra bomberne, der ramte i oktober sidste år, kom fra. Det kunne såmænd hypotetisk være bomber betalt med danske skatteborgerpenge, uden at der i øvrigt er noget, der indikerer, at flyene i lige præcis dette angreb skulle være danske.

Danmark er i krig. Altså sådan rigtigt i krig, hvor vores drenge smider bomber og slår ihjel. Det forgår i Irak – ikke helt ukendt i dansk militær sammenhæng. Denne gang som medlem af en international styrke, der fra luften bekæmper Islamisk Stat, i hvad den amerikanske hær har døbt *Operation Inherent Resolve*. Det kan bedst oversættes til Operation Iboende Beslutsomhed og har ifølge ophavsmændene til formål at udtrykke den klippefaste beslutsomhed og store dedikation i bekæmpelsen af de sortklædte islamister fra kalifatet. Men det kunne måske lige så godt dække over Forsvarets dedikation i arbejdet med at holde pressen væk fra frontlinjen – en opgave der ifølge flere journalister udføres med stor beslutsomhed.

»Forsvaret har næsten lukket totalt af for information om, hvad der forgår i den krig, som Danmark er med i,« siger Charlotte Aagaard, journalist på Information. Hun er en erfaren journalist, der har skrevet om den danske deltagelse i Afghanistan, Irak, Libyen og aktuelt i kampen mod Islamisk Stat. Ja, hun er endog belønnet med Cavlingprisen for sine artikler om krigen mod Saddam Hussein. Og hun udgav sidste år bogen *Frontlinjer – med medierne og militæret i krig* om forholdet mellem medierne og det danske forsvar. Den nuværende situation er i hendes øjne den hidtidige kulmination på en løbende udvikling siden krigen i Afghanistan, hvor kommunikationen fra den danske hær til offentligheden er blevet stadig mere centraliseret, topstyret og lukket.

I Afghanistan fik instruktøren Janus Metz og kameramanden Lars Skree tilladelse til at følge de danske soldater igennem fire måneder. Et ophold der resulterede i dokumentarfilmen *Armadillo*, som bragte frontlinjen fra en fjern krig ind i de danske stuer, hvor projektilerne med et fes omkring og unge mænd tog liv. Mange husker formentlig scenen fra *Armadillo*, hvor en ung soldat under hård beskydning går mentalt i stå og med et reduceres til et par tomme blå øjne i et chokeret ansigt. Et billede der i hvert fald for en stund blev symbolet på danske soldater i krig – og det er uden, at opbakningen til krigen dalede af den grund. I skærende kontrast hertil står den nuværende situation.

»Vi kan ikke komme med de danske styrker derned, og det er usædvanligt i forhold til, hvordan det har været under krigerne i Irak, Afghanistan og for så vidt også i Libyen«, siger Charlotte Aagaard.

Hun pointerer, at de eneste billeder fra den danske deltagelse stammer fra Forsvarets egen profil på facebook, og et enkelt amerikansk medie, der har besøgt Ain al-Asad Basen i Irak, hvor 120 danskere er udstationeret. Hidtil har området været lukket for danske medier.

Information er en risikofaktor

Siden d. 16. oktober har danske piloter fløjet 219 missioner og smidt 168 bomber over Irak. Der skulle dog gå flere måneder, før en dansk journalist fik mulighed for at interviewe en af de udsendte soldater. I artiklen '*Vi er oppe imod ondskaben selv*', som Berlingske bragte d. 3. marts, kunne man således for første gang læse om oplevelserne ved fronten.

Bladets forsvarsmedarbejder, Christian Brøndum, fik tilbudt interviewet af Værnsfælles Forsvarskommando, der på trods af det lidet fængende navn er rigets overordnede militære myndighed. Den eneste betingelse var, at piloten skulle optræde anonymt af hensyn til egen sikkerhed.

»De kom med et tilbud, som jeg selvfølgelig sagde ja til«, siger Christian Brøndum og understreger, at der ikke var så meget at være i tvivl om: »Ganske enkelt fordi vi ingenting har hørt dernedefra«.

Forsvaret betegner det selv som et tilfælde, at der gik så lang tid: »Vi vurderer løbende, hvad der kan lade sig gøre i samarbejde med de folk, vi har udsendt. Indtil nu har der ikke været nogle af vores piloter, der har ønsket af medvirke i interviews, og det har vi valgt at respektere«, siger Henrik Mortensen, presseofficer i Værnsfælles Forsvarskommando. Det skyldes i hvert fald ikke manglende interesse – Forsvaret har modtaget omtrent det samme antal henvendelser fra journalister som under krigen mod Muammar Gaddafi i Libyen.

Christian Brøndum har fulgt Forsvaret for Berlingske i 15 år og har således dækket det tæt siden missionen i Kosovo – anslaget til Danmarks aktivistiske udenrigspolitik. Ifølge ham, er det danske Forsvar og særligt Flyvevåbnet på det seneste blevet grebet af en omfattende frygt for at sige noget som helst:

»Arbejdsbetingelserne som journalist har været fuldstændigt håbløse siden dag et i den her krig. Kommunikationen fra Flyvevåbnet bliver på grund af fusionerne i Forsvaret stort set styret fra departementet, der har langt nogle begrænsninger på, vi ikke har set før«.

Christian Brøndum siger selv, at han er fuldstændig afhængig af den viden han kan få fra den vestlige koalition.

»Når vi ikke har adgang til den, så er det et meget lukket land. Helt anderledes end i Libyen«, slutter han med henvisning til den nuværende situation.

En sådan situation kan skyldes, at militæret har en tendens til at se information som et strategisk aktiv. Det mener Jens Ringsmose, leder af Center for War Studies ved Syddansk Universitet.

»Information udgør en risikofaktor, der kan have fatale konsekvenser, hvis man deler det med andre«, siger han og uddyber: »Forsvaret drager ikke i krig for at servicere medierne. De drager i krig for at bruge væbnet magt til at nå et politisk mål. Det andet er sekundært«.

Forsvaret afviser da også kritikken fra Charlotte Aagaard og Christian Brøndum – det er velbegrundet, når informationer holdes tilbage.

»Vi forsøger, inden for de rammer vi har, at servicere medierne bedst muligt, så vi deler ikke opfattelsen af, at vi er lukkede. I en skarp militær operation som denne vil der naturligt være nogle betingelser og hensyn, som kan have indflydelse på de muligheder, der er for at informere i detaljer«, siger Henrik Mortensen. Ifølge ham giver den ugentlige pressemeddelelse adgang til stort set de samme oplysninger, som under indsatsen i Libyen.

Canadisk forbillede og lokalt samarbejde

Canada er blandt de medlemmer af koalitionen, der har været mest åbne om deres soldaters gøren og laden. Hver uge afholder de et pressemøde, hvor repræsentanter i detaljer beskriver den seneste uges missioner med angivelse af specifikke lokationer og mål. Netop den form for åbenhed håber Charlotte Aagaard, at det danske militær vil tage ved lære af. Men ifølge Forsvaret kan man ikke drage en parallel til vores nordamerikanske allierede.

»Hvordan andre koalitionslande, herunder Canada, har valgt at informere, er deres sag. Vi kommunikerer og giver adgang til medierne inden for de rammer, vi har«, siger Henrik Mortensen.

Generelt er det hans opfattelse, at det danske niveau for information er i tråd med størstedelen af de øvrige koalitionslande, og, pointerer han til sidst, mulighederne for medierne vil selvfølgelig ændres, hvis rammerne for den militære operation udvikler sig. Hvad dette konkret betyder svarer han dog ikke nærmere på.

Tidligere har både danske og internationale medier også haft journalister ved fronten uafhængigt af militærets tilstedeværelse. De har kunnet indsamle information uden om Forsvaret og har været en vigtig kilde til viden om lokale forhold, betydningen af den militære indsats og mulige drab på civile. I krigen mod Islamisk Stat er det anderledes. Her er journalister og nødhjælpsarbejdere blevet legitime mål, der både kan bruges til propaganda og finansiering af krigen igennem løsepenge.

»Journalisterne er blevet mere afhængige af Forsvaret, når det gælder adgang til kamppladsen. En ny type af krige, gør det ekstremt farligt for journalisterne, og kigger man på antallet af dræbte journalister over de seneste 20 år, så har det været stødt stigende«, siger Jens Ringsmose.

Som et billede herpå står de to amerikanske journalister James Foley og Steven Sotloff. Iført orange fangedragter blev de begge halshugget af en britisk IS-kriger i efteråret, og senere er film af henrettelserne dukket op på internettet i kampagner for det islamiske kalifat.

Det er en udvikling, der i dag har gjort medierne afhængige af at samarbejde med lokale journalister, NGO'er og borgere udstyret med kameratelefoner. Information er det nok af. Det kræver bare en helt anden tilgang:

»Det er vanskeligt at samarbejde med lokale journalister. For det skal være en person, som man virkelig har tillid til. Vi kan jo ikke efterprøve de oplysninger, man får den vej,« siger Charlotte Aagaard, der også har oplevet, at det kan få store konsekvenser for lokale folk, hvis de samarbejder med udenlandske medier.

Meget tyder altså på, at den danske dækning af krigen mod Islamisk Stat lider under mangel på information om de faktiske forhold ved fronten. Spørgsmålet er, om det skader den danske befolknings mulighed for at debattere vores deltagelse i krigen mod Islamisk Stat. Og et endnu større spørgsmål er, om det er ligegyldigt? Danmark er i krig, der er ikke fred i Mellemøsten og alt er som det plejer – uanset om Forsvaret kommunikerer eller ej.